

MOJA LJUBAV NIKOLA TESLA

ANA ATANASKOVIĆ

Copyright © 2013, Ana Atanasković
Copyright © 2021 ovog izdanja, LAGUNA

Posvećeno mom ocu Stanimiru Atanaskoviću, koji nas je napustio nekoliko meseci pre završetka ovog romana. Od njega sam nasledila interesovanje za naučno, nadnaučno, prirodno i natprirodno, u njegovom časopisu Galaksija prvi put sam, kao sasvim mala, čitala o ženama koje su volele Nikolu Teslu.

Znam da je i sada ponosan na mene, ma gde da je.

Sadržaj

Vazduh	9
Zemlja	23
Vatra.	59
Voda	245
Etar.	319
<i>O autorki</i>	325

VAZDUH

1875.

FEBRUAR

Dobila sam ovu veliku kožnu beležnicu od gospodina Roberta Andervuda Džonsona, koga sam upoznala u januaru. Vratio se u Njujork, a u Vašingtonu je bio da obiđe svoju porodicu. Rekao je nešto smelo juče pred put: poklanja mi je da u njoj beležim tajne svog srca.

*

Velika lampa šišti u mojoj sobi, već je pao mrak. Volim da maštam.

Gospodin Džonson je otišao s obećanjem da će mi često pisati. Ja, Ketrin Mekmehon, privukla sam njegovu posebnu pažnju. On ima 22 godine, rođen je u Vašingtonu, na Kapitol hilu, kao i ja, tri godine je stariji od mene i zaista mi je prijalo druženje sa njim. On potiče iz čuvene porodice. Njegov pradede, po kome je i dobio ime, bio je jedan od prvih doseljenika u Vašington, i priznat matematičar. Deda Džon upamćen je i po poštenju. Njegov pokojni otac bio je sudija u malom Sentervilu, u Indijani, gde je Robert proveo detinjstvo (oboje smo

doživeli ranu smrt oca). Završio je koledž Erlam u Ričmondu, sa osamnaest godina.

Veoma je preduzimljiv i vredan: radio je u Čikagu, najpre kao činovnik u izdavačkoj kući *Skribner* da bi ubrzo bio unapređen u člana uredničkog tima *Skribnerovog mesečnika*, koji izlazi u Njujorku. Dakle, jedan je od glavnih ljudi u tom divnom književnom i umetničkom časopisu. Pričao mi je da i sam piše pesme! Njegovi uzori su Tenison, Šeli i Kits.

Mama i sestra me sada stalno zapitkuju o njemu i o čemu ću pisati u beležnici. Nikada neće saznati, ova beležnica je samo moja i pisaću joj velike sebične tajne.

*

Mi Mekmehonovi smo poreklom Irci, nastanjeni odavno u Vašingtonu. Baka mi je uvek govorila da imam najviše vatrene irske krvi od svih u porodici. Elen je bila pomalo ljubomorna na mene. Baka je bila u pravu: jesam bila ratoborna, zahtevna i plahovita još od detinjstva, a takođe i pouzdana i srčana. Nisam ni otpadnik ni heroj, svi Mekmehonovi su slični, samo sam ja detinjastija od svih njih – sevam i kad je potrebno i kada nije.

*

Robert Andervud Džonson je sin Nimroda Houdža Džonsona i Ketrin Kojl Andervud. Ime je dobio po majčinom pradedi koji je rođen u Irskoj, u okrugu Tiron. Rođendan mu je 12. januara. Ima brata Henrija i sestru Margaret. Mama kaže da je bitno da, kada nekoga upoznaš, odmah saznaš sve o njemu, ne vredi kajati se natenane.

Ima urednu bradicu i brkove tik iznad usta, mirne oči, nosi male cvikere. Njegov uštirkani okovratnik je savršeno čist, cela pojava dostojanstvena i gospodstvena. Voli latinski jezik i smatra da učenje tog jezika nije bez smisla. Isti su – precizni i mudri.

APRIL

Robert Andervud Džonson mi šalje i časopis za koji radi. Njegov rukopis je lep, tankim linijama povezuje reči, ispisuje zrele i sigurne rečenice, ali u pismima se uvek provuče i neka ružičasta poruka. Sve je smeliji i otvoreniji. Konačno nešto samo moje, pažnja upućena samo meni.

MAJ

Napisao mi je da mu se dopadam. Pisao je o mojoj kestenjastocrvenoj kosi i osmehu. Kosa mi je gusta, divlja, talasasta je baš koliko je potrebno. Ne moram da koristim metalne uvijače.

Slatko je i ozbiljno sve to. Prija mi, mada mi se ponekad čini da je sve igra. U stvari, ja i želim da se igram. Neozbiljnija sam od njega, i pisma su mi takva. Njegova su sve posvećenija. Nemirnije spavam, ali mi se to dopada, volim kad sva treperim. Volim da me vole. Uživala sam kad me je gledao. Uživala sam kad me je želeo. On je osoba kojoj se može verovati. Za rođendan sam bila veselija nego ikad, pravo spadalo.

JUL

Šetamo, provodimo dosta vremena zajedno, on skriva svoje nestrpljenje, ja skrivam da mi misli lete – i sa njim sam, ali i negde daleko. Mama kaže da sam vetropir i da je već krajnje vreme da se uozbiljim. Poezija, razgovori, planovi, pogled ispod obrva, nagoveštaj dodira. Mislim da ću moći da ga volim.

Priča mi o svom uredniku i prijatelju Ričardu Votsonu Gilderu i kako je preko njega upoznao mnoge čuvene ljude. G. Džonson je kao prag u velikoj kući, od njega sve počinje i

on drži sve. Poklanja mi poljsko cveće pastelnih boja nežnog mirisa. Veliki je ljubitelj prirode.

SEPTEMBAR

Kad smo udaljeni, nedostaje mi njegova pažnja. „Odluči se da li hoćeš, on je već odavno tvoj“, kaže mama. Istina je, hoću da živim zaštićeno i udobno i da nekome budem prva i jedina, ceo svet, hoću da mi neko ispunjava hirove i da mi sve pruža. Šta čekam?

NOVEMBAR

Ovo je verovatno najlepší Dan zahvalnosti u mom životu. Verena sam! Ne, ne želim da preispitujem sebe.

DECEMBAR

Kad je odlazio, videla sam da želi da se što pre vrati, kao da ne sme da me ostavi samu sa mojim mislima. Sada je sve mirno. Samo su moji mali osmesi u nemoj sobi u kojoj drhti svetlost sveće. Uskoro ću slušati topot kočija i klokotavi zvuk potkovića u Njujorku.

Njegova ozbiljnost bila je prošarana pahuljicama koje su se zadržale na kaputu, dok je stajao pred vratima, umoran od puta, ali dostojanstven, i previše uzbuđen, očaran mojim očima. Elegantan je, dopada mi se da vidim kako se topi njegova krutost kao i pahuljice, pa me gleda zaljubljeno, dok oštrina ostaje. Uplete u pogled i ponašanje i nespretnost, ali zbog toga mi je još draži.

Blagi dodir ruke, dugi razgovori, obećanja... U zanosu sam od zamišljanja budućnosti u koju želim da pobegnem.

1876.

MART

Sad nemamo tajni, a ja o njima i ne razmišljam. Nekada mi se čini da sam povučena za ruku. Da li je Robert moja srodna duša? Nikada mi niko nije pružao ovako nežnu pažnju kao on, postojano i uporno, biranim rečima. Upoznao je moju narav i ne smeta mu kad, recimo, pišem mušičavo, kad sam zahtevna, kad se ljutim. Na sve odgovara mudro i mirno. On će biti moje utočište, stub sigurnosti, čovek koji me najbolje razume. On će želeći da me zadrži zauvek, ali i vreme je da i ja budem zadržana.

AVGUST

Ne mogu da dočekam poslednji dan avgusta i venčanje. Robert je stalno kod nas i pomaže mi u svemu. I on je nervozan, ali njegova dostojanstvenost uvek ublažava svaku emociju koja odskoči od uobičajenog. Ja bih da skačem od nestrpljivosti.

SEPTEMBAR

Venčanje je bilo romantično i skromno. Robert je bio skroman, Mekmehonovi su bili veseliji i neposredniji od Džonsonovih. Mislim da su svi ubeđeni da ću konačno naći mir i rešiti se svoje hirovitosti.

Još mi nije prišao kao muškarac. Mislim da ne želi da me uplaši. Sutra putujemo u Filadelfiju na Stogodišnju svetsku izložbu, prvu takve vrste u SAD. Pogledam ga značajno dok sam, kobajagi, zadubljena u svoj odraz u ogledalu, kad on to ne očekuje. Da li je to stid u njegovom pogledu?

*

Filadelfija je duša Amerike. Izložba je fantastična. Paviljon hortikulture sala sa džinovskim i majušnim biljkama iz egzotičnih delova sveta, telefon, pisaća mašina, desna ruka i baklja Kipa slobode, koji će biti postavljen u Njujorku.

*

Desilo se! Vodili smo ljubav! Ne mogu reći da sam uživala, bolelo je i bilo je dosta krvi. Robert je bio pažljiv i zabrinut.

DECEMBAR

Volela bih da naša strast postane utočište potpuno predatih duša i tela. Često brzo postanem suva, a moja sočnost ostane zarobljena – iako želim da kapljem i cela iskapljem, ne mogu, nisam pozvana ni podstaknuta. Želim da se dam toliko da posle ljubavnog čina ne znam ko sam. Posle našeg čina mi smo svesni ko smo.

Robert kaže da sam meka i gruba. Volim da se igram tim rečima. Ponekad u igri budem i drska. To je retko, ali desi se.

Možda želim da me pokori, da mi sveže kosu jednim pokretom ruke, možda zato izazivam. Želim da bude jači.

Nikada neće čitati šta otkrivam beležnici, ona je moja sloboda. „Draga moja ženice“, često me zove tako.

1877.

JANUAR

U Njujork smo došli nekoliko dana posle Dana zahvalnosti. Čudesan je, sasvim drugačiji od staloženog Vašingtona. Njujork je najava svega novog. Raznolik je, njegova lica su moderna, ljudi su užurbani, Njujork naglo raste, svakog dana, on traži mnogo, daje mnogo. Robert je zaljubljen u mene, ja sam zaljubljena u Njujork.

Stalni smo gosti u kući Gildera i njegove prefinjene žene Helene de Kej u Istočnoj petnaestoj ulici broj 103. Gilder je učestvovao u Građanskom ratu na strani južnjaka. Ima tužne oči i velike guste brkove.

Slušamo kamerne koncerte kod njih. Odlično se snalazim, druželjubiva sam. Helena je slikarka i slikarski model. Toliko je krhka i nežna da ne mogu da budem ljubomorna na njene aktivnosti i karijeru i da hoću. Iz njenih slika izbija tamnožuta energija. Aktivna je, osniva slikarska društva, stalno je u pokretu i poznaju je svi ugledni Njujorčani. Kad priča o sebi kao modelu, postaje neverovatno živa, sasvim drugačija, ekstrovertna, vlažna kao šumsko tlo. Imaju sina Rodmana.

Trenuci provedeni s njima su prelepi ne samo zato što su kao domaćini ljubazni, zabavni i naši su dragi prijatelji već zato što upoznajemo njujoršku elitu, sve umetnike i interesantne ljude.

Kuća od smeđe cigle na rubu oblasti Marihil u Leksington aveniji broj 327 uskoro će biti naša. Imala sam dobar osećaj dok smo je razgledali.

FEBRUAR

Menhetn je spoj skučenosti i širine – ulice su ponekad prenatrpane, a možeš doći do ruba ostrva, gde pučina seče pogled. Ovde su i zvuci drugačiji, grleniji – tupi topot konjskih kopita, cviljenje trgovačkih ručnih kolica. Svi trgovci na ulici viču – prodavci lekova, šešira, oni koji popravljaju kišobrane, ljudi koji liče na sendviče jer nose oglasne table preko odeće, dečaci što čiste obuću, prodaju novine, izvode trikove ili sviraju vergl, devojčice koje prodaju šibice i cveće...

To mi prija. Njujork govori svim jezicima i stalno huči.

Nadzemna železnica je takođe bučna, potrebno je navići se na metalne trake iznad glave i na nadolazeće brundanje u avenijama.

Obožavam Petu aveniju. Otmeni restoran „Delmoniko“ na uglu sa 26. ulicom. Sviđaju mi se njegove prugaste tende i Dvorana palmi.

Nijedan drugi grad nema prodavnicu kao što je ona na Brodveju između Devete i Desete avenije. Ima pet spratova – robna kuća. Tamo je najveći izbor svile, tepiha, šalova, haljina, svega što ti srce želi.

Čudan je Menhetn, opasan vodom i dugim nizovima drvenih dokova. Prilaze mu moćni parobrodi i trajekti. Naprosto hrle u njega.

Često šetam *damskom miljom*.^{*} Ona je između Brodveja i Junion skvera i u njoj su najekskluzivnije radnje. Izlozi su od debelog stakla. Moja haljina za šetnju je po najnovijoj modi, sa velikim šlepom. Mladići u livrejama otvaraju vrata damama i žele im prijatan boravak u kupovini.

U radnji „Tifani“ mi se izgube čula.

Sa Robertom šetam uveče, kada se na ulice slivaju mlazevi svetlosti.

U Central parku doživim misteriju krivudavih staza i kosne vodopade. Na njega gledaju dvorci od mermera, to su kuće najbogatijih u Petoj aveniji.

MART

Kod Gilderovih smo upoznali Džozefa Džefersona. On je glumac komičar. Glumi prirodno i spontano, a takav je i u razgovoru i druženju. Liči na dobrog učitelja. Gledali smo ga u legendarnoj ulozi Ripa van Vinkla.

*

Uselili smo se. Preurediću ovu kuću tako da čim uđe u nju čovek oseti prijatnost i toplinu. Biće naš topli dom, najtoplije i najvoljenije mesto u gradu, skrovište za dobre, kreativne i zanimljive ljude.

Mogu da se meškoljim koliko hoću u Robertovom srcu.

*

Imamo veliku gasnu peć, sofu od jute u zlatnosmeđoj boji i draperije od zlatnog damasta. Na aukciji smo kupili antikvarne stvari – šest stolica koje imaju liru na naslonu i „šefild“ srebrni

^{*} *Lejdiz majl* – deo Menhetna (od 18. do 24. ulice i od južne Park avenije do Šeste avenije) koji je do Prvog svetskog rata bio lokacija gde su bile smeštene najveće robne kuće. – *Sve napomene su priređivačeve.*

poslužavnik sa grožđem po obodu. Uramili smo fotografije. Robert je insistirao da moja bude ona urađena u studiju Pola Tralirsa u Vašingtonu, neposredno posle udaje. Na njoj sam, kaže, slatko setna, romantična i nežna u pelerini, i poluokrenuta svetu.

Doneo mi je ljuti hleb od đumbira, koji se prodaje na ulici; obožavam ga za nijansu više od velikih pereca.

Našli smo poslugu, dve pouzdane irske žene, pritom su i rođake. Džoz i Nora. Ne zahtevamo da nas ujutru oblače kao što to rade bogataši.

MAJ

Njujork me je promenio. Otvorio me je, dodao mi krv. On teži da dopre do zvezda. Svi u Vašingtonu su primetili da sam glasnija. Da li mogu da dostignem još više tonove? Mogu, oni jesu negde u meni, samo ih je potrebno izmamiti.

Robertova majka je divna i blaga žena, svirala nam je na gitari i pevala, zavolela me je. Robertova sestra Margaret je udata za poznatog trgovca Antonija Džonstona. Henri je pak još ozbiljniji od Roberta. Henri je vižljast, skoro mršav, oči su mu krupne. Njegova ličnost je prodornija, dok je Robert blag i tih. Henri je završio prava i advokat je već pet godina. Živi u Ričmondu, ali je u Vašingtonu skoro svake nedelje. Njegova žena se zove Lilijan.

Moja Elen je pred udajom. Njen izabranik je Martin Kavana. Bila je izabrana, i poslušno je pristala. Gospodin Kavana je takođe trgovac. Elen nema u sebi iščekivanje od koga izgara, niti se pita šta će biti, niti unapred utvrđuje zadovoljstva. Trebalo bi da i ja budem takva.

AVGUST

I dalje znamo ko smo posle ljubavi, ali možda je to i dobro za brak: biti čvrsto na zemlji.